

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie bezpieczeństwa żywnościowego i bioenergii (opinia z inicjatywy własnej)

(2013/C 341/04)

Sprawozdawca: **Franco CHIRIACO**

Dnia 14 lutego 2013 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie

bezpieczeństwa żywnościowego i bioenergii.

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 3 września 2013 r.

Na 492. sesji plenarnej w dniach 18–19 września 2013 r. (posiedzenie z 18 września) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 173 do 3 – 13 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) uważa, że kwestia bezpieczeństwa żywnościowego powinna stanowić priorytetowy element polityki Unii Europejskiej jako warunek globalnej strategii stabilności.

1.2 Chociaż w debacie „żywność kontra paliwo” EKES zgodził się z Unią Europejską co do konieczności zmniejszenia zależności od importu paliw kopalnych, to apeluje do Komisji, by na pierwszy plan wysunęła bezpieczeństwo żywnościowe, ochronę gruntów, konkurencyjność rolnictwa europejskiego i użytkowanie gruntów ⁽¹⁾, ze ścisłym powiązaniem bezpieczeństwa żywnościowego z produkcją bioenergii ⁽²⁾.

1.3 EKES uważa, że przyszłość Unii Europejskiej powinna opierać się na równowadze społecznej, gospodarczej i środowiskowej, i że produkcja energii odnawialnej musi zostać ściśle powiązana z realizacją tych celów.

1.4 EKES zgadza się z decyzją Komisji, by do dyrektyw nr 98/70/WE i 2009/28/WE włączyć wiążące postanowienia dotyczące zmiany użytkowania gruntów, gdyż obecne biopaliwa są produkowane z upraw rolnych.

1.5 Potwierdzając swe uwagi zawarte w opinii TEN/502 ⁽³⁾, EKES wyraża sprzeciw wobec decyzji Komisji o przeprowadzeniu oceny „pośredniej zmiany użytkowania gruntów” w odniesieniu do kopalnych i biogenicznych źródeł energii wyłącznie z punktu widzenia bilansu gazów cieplarnianych, z pominięciem takich kwestii, jak bezpieczeństwo dostaw i wpływ paliw kopalnych.

1.6 EKES zgadza się z propozycją Komisji, by – uwzględniając już dokonane inwestycje – zmniejszyć produkcję biopaliw z roślin spożywczych i za pomocą zachęt wesprzeć zaawansowane paliwa. Uważa jednak, że produkcja paliw drugiej generacji wykorzystujących drewno i słomę może skrócić cykl pochłaniania dwutlenku węgla, powodując w konsekwencji wzrost jego emisji ⁽⁴⁾.

1.7 Ocena EKES-u byłaby inna, gdyby jako surowiec do produkcji biopaliw wykorzystywano również mikroglony, bo chociaż nie są one jeszcze elementem rzeczywistości handlowej, to w przeciwieństwie do paliw pierwszej generacji zmniejszyłyby one obawy związane z konkurencją o ziemię i zasoby wodne.

1.8 W tych kwestiach EKES w pełni zgadza się z wnioskami ze swej konferencji w sprawie bezpieczeństwa żywnościowego z 2011 r.: „Produkcja biopaliw powinna być zgodna ze wspólnymi zasadami i podlegać ocenie oddziaływania na środowisko, do której zostałyby ściśle włączone społeczności lokalne, co zagwarantuje należyte uwzględnienie prawa żywnościowego”.

1.9 Na podstawie tej oceny EKES proponuje Komisji, by przyjęła na szczeblu europejskim takie instrumenty jak „Operator Level Indicator”, by przeanalizować potencjalny wpływ projektów bioenergetycznych na bezpieczeństwo żywnościowe na szczeblu poszczególnych państw członkowskich.

2. Uwagi ogólne

2.1.1 System energetyczny boryka się z wielkimi trudnościami na szczeblu międzynarodowym nie tylko w związku ze światowym kryzysem gospodarczym, lecz głównie z sytuacją geopolityczną krajów Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu.

⁽¹⁾ Dz.U. C 198 z 10.7.2013, s. 56.

⁽²⁾ Dz.U. C 110 z 9.5.2006, s. 49.

⁽³⁾ Dz.U. C 198 z 10.7.2013, s. 56.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 198 z 10.7.2013, s. 56.

2.1.2 W odniesieniu do 2009 r. OECD oceniła, że na świecie światowym zużycie energii spadło o 4,4 %, w USA o 5 %, a w UE o 5,5 %, podczas gdy w krajach nienależących do OECD popyt wzrósł o 2 %. Należy również wspomnieć o awarii elektrowni jądrowej w Fukushima w Japonii, która pewne kraje, w tym Niemcy, skłoniła do zrezygnowania z wykorzystywania reaktorów jądrowych do produkcji energii.

2.1.3 Obecnie Europa importuje 80 % ropy naftowej, 60 % gazu ziemnego i 40 % węgla, które są konieczne do zaspokojenia własnego zapotrzebowania na energię szacowanego na 1 583,3 Mtep (Nomisma). Źródła energii nieodnawialnej stanowią 91 % (ropa naftowa – 36,6 %, gaz ziemny – 24,5 %, węgiel – 15,7 %, energia jądrowa – 13,6 %), a źródła energii odnawialnej 9 % (biomasa, biogaz i odpady komunalne – 6,1 %, energia hydroelektryczna – 1,7 %, energia wiatrowa – 0,7 %, energia geotermalna – 0,3 %, energia fotowoltaiczna i słoneczna – 0,1 %).

2.1.4 Europa jest coraz bardziej uzależniona od importu energii. W 2030 r. UE-28 będzie importować 84 % gazu ziemnego, 59 % węgla i 94 % ropy naftowej, których potrzebują (EREC – Europejska Rada Odnawialnych Źródeł Energii). Jeżeli chodzi o 2009 r., transport jest sektorem o największym zużyciu energii (33 %), sektor mieszkaniowy odpowiada za zużycie 26,5 %, przemysł – 24,2 %, usługi – 14 %, a rolnictwo – 2,3 %.

2.1.5 Cele, do których dąży UE, można podsumować w następujący sposób:

- zmniejszenie zależności od importu nieodnawialnych źródeł energii, które składają się na 75 % europejskiego zużycia energii, wynoszącego 890,5 Mtep;
- poprawa bezpieczeństwa dostaw;
- zwiększenie produkcji podstawowej UE-28, która obecnie wynosi 812 Mtep;
- przeciwdziałanie zmianie klimatu oraz emisjom CO₂ i gazów cieplarnianych.

2.2 Zmiana polityki energetycznej

2.2.1 W ostatnich latach system energetyczny oparty na zastosowaniu źródeł kopalnych ukazał wiele problematycznych aspektów, które podają w wątpliwość ich przyszłą zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, a także bezpieczeństwo dostaw, wskazując na konieczność ukierunkowania się na pewne źródła energii w ramach kontrolowanego systemu importu energii.

Wobec stałego wzrostu popytu na energię (MAE – Międzynarodowa Agencja Energii) przyszłe, nieuchronne wyczerpanie się produkcji zasobów kopalnych stwarza ryzyko, że niemożliwe

będzie zaspokojenie rosnącego zapotrzebowania. Wyczerpanie się zasobów kopalnych związane jest z ich nieodnawialnością. Proces ich przetwarzania wymaga bardzo długiego czasu, co jest niezgodne z wymogami energetycznymi współczesnego społeczeństwa.

2.2.2 Główne rodzaje energii odnawialnej to:

- energia słoneczna,
- energia wiatrowa,
- energia hydroelektryczna,
- energia geotermalna;
- energia z biomasy.

Powyższe rodzaje energii nie wyczerpują wszystkich możliwości, zwłaszcza jeżeli chodzi o wyniki badań naukowych.

2.2.3 Bioenergię można określić jako energię pozyskiwaną z biomasy, którą zgodnie z klasyfikacją opartą na jej stanie fizycznym można podzielić na:

- stałą biomasę pochodzenia leśnego lub rolniczego, pozostałości roślinne i zwierzęce pochodzące z działalności rolnej;
- biogaz pochodzący z fermentacji biomasy zachodzącej wskutek braku tlenu, takiej jak odpady komunalne, nawóz naturalny, odpady rolne i rolno-przemysłowe, wapno przemysłowe, biomasa drzewna;
- biopłyny i biopaliwa otrzymywane z olejów roślinnych (rzepaku, soi, ziaren słonecznika, olejowca gwinejskiego), roślin cukrowych, skrobiowych i celulozowych (buraków, trzciny cukrowej, kukurydzy, pszenicy, trzciny), a także biopłyny otrzymywane w procesie pirolizy biomasy.

2.2.4 Źródłem odnawialnym, które jest już skutecznie stosowane do produkcji energii, jest biomasa. Należy do niej każda substancja pochodzenia organicznego, która w procesie fotosyntezy chlorofilowej wchłonęła bezpośrednio lub pośrednio energię słoneczną. Biomasa powstaje z upraw energetycznych lub odpadów organicznych pochodzących z produktów leśnych lub przetwarzania technologicznego produktów rolnych.

2.2.5 Na świecie światowym ok. 50 % potencjalnie dostępnych odpadów pochodzi z sektora leśnego, a pozostałych 50 % z sektora rolnego, w którym szczególne znaczenie mają instalacje napędzane za pomocą biomasy pochodzenia rolniczego i zwierzęcego (MAE – Międzynarodowa Agencja Energii).

2.3 Inicjatywy Unii Europejskiej na rzecz rozwoju energii odnawialnej:

- protokół z Kioto, który wszedł w życie 21 marca 1994 r.;

- program ALTENER na rzecz propagowania energii odnawialnej (decyzja Rady 1993/500/EWG);
- zielona księga w sprawie odnawialnych źródeł energii (1996 r.);
- biała księga, w której wytyczono cel wykorzystania 12 % energii ze źródeł odnawialnych do 2010 r.;
- dyrektywa 2001/77/WE w sprawie wspierania produkcji energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych;
- dyrektywa 2003/30/WE w sprawie wspierania użycia biopaliw;
- dyrektywa 2003/96/WE w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej;
- COM(2005) 628 final – Plan działania w sprawie biomasy;
- COM(2006) 34 final – Strategia UE na rzecz biopaliw;
- Zielona księga w sprawie europejskiej strategii na rzecz zrównoważonej, konkurencyjnej i bezpiecznej energii (2006 r.);
- pakiet klimatyczno-energetyczny (20-20-20), Rada Europejska, 9 marca 2007 r.;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE (Tekst mający znaczenie dla EOG);
- komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego „Mapa drogowa na rzecz energii odnawialnej – Energie odnawialne w XXI wieku: budowa bardziej zrównoważonej przyszłości”, COM(2006) 848 final;
- Komunikat Komisji – Wsparcie dla wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, SEC(2005) 1571 – COM(2005) 627 final.

3. Uwagi szczególne

3.1 Bioenergia a zagadnienia społeczno-gospodarcze

3.1.1 Wpływ społeczno-gospodarczy bioenergii jest w dużej mierze uzależniony od pozycji wydatków, czyli zachęt i

kosztów braków strukturalnych, a także od korzyści: powiązanych z nią działań, wpływu na PKB, zmniejszenia CO₂, skutków dla zatrudnienia, ograniczenia ryzyka paliwowego, wyeliminowania kosztów unieszkodliwiania odpadów, produkcji nawozów i innych produktów ubocznych (Althesys). Ponadto, gdy ceny ropy naftowej przewyższają 70 dolarów za baryłkę, produkcja bioenergii staje się konkurencyjna.

3.1.2 Obecny system produkcji biomasy do celów energetycznych wpływa na obszar lokalny, gospodarkę, ceny i całe społeczeństwo. EKES uważa, że wspomniane skutki trzeba ocenić w celu skorygowania niedociągnięć i zakłóceń.

3.1.3 EKES uważa, że rozwój bioenergii oddziałuje na bezpieczeństwo żywnościowe ze względów ściśle związanych z cenami i czynnikami terytorialnymi. Pierwszy bezpośredni skutek dla cen wynika z popytu na biopaliwa, gdyż rynki energii mają większą wartość od rynków rolnych. Ceny energii dyktują ceny rolne upraw energetycznych, jako że wzrost popytu na energię związany z produktami rolnymi określa minimalną i maksymalną cenę cukru, kukurydzy i rzepaku. Jeżeli ich cena maksymalna zostaje przekroczona, wykorzystanie upraw rolnych staje się niekonkurencyjne w porównaniu z innymi źródłami energii, takimi jak energia wiatrowa, fotowoltaiczna i geotermalna. Trzeba ponadto przypomnieć problem ogólny, w związku z którym wyższe ceny energii prowadzą do wzrostu kosztów czynników produkcji w rolnictwie.

3.1.4 Bioenergia wydaje się potencjalnym rozwiązaniem, które mogłoby podźwignąć obszary pogrążone w depresji gospodarczej, niewystarczająco wykorzystane z rolniczego punktu widzenia, zwłaszcza w trakcie rozwoju poszczególnych sektorów na różnych etapach produkcji, zbiorów, transportu i przetwarzania. Również z punktu widzenia gospodarki i zatrudnienia możliwe jest dążenie do pozytywnych celów. Zgodnie z komunikatem Komisji COM(2005) 628 final dotyczącym planu działania w sprawie biomasy bezpośrednie zatrudnienie w 2010 r. szacuje się na 300 tys. nowych pracowników, zwłaszcza na obszarach wiejskich.

3.1.5 Wykorzystanie powierzchni leśnych w celach energetycznych może umożliwić rekultywację rolniczo-leśnych społeczności terytorialnych dzięki ściślejszemu nadzorowaniu obszaru lokalnego i ochronie obszarów leśnych. Ponadto można zwiększyć zdolność ekosystemów leśnych do sprawowania ich podstawowych funkcji, które polegają na produkcji biomasy drzewnej oraz ochronie dziedzictwa przyrodniczego i żyzności gleby.

3.2 Ziemia

3.2.1 EKES ubolewa, że – podobnie jak w przeszłości w wypadku ropy naftowej – bogate kraje, którym brak gruntów ornych do zagwarantowania zaopatrzenia swojej ludności, przedsiębiorstwa wielonarodowe czy też państwowe fundusze majątkowe dokonują znacznych inwestycji w krajach trzecich, by wykorzystały ich ziemię. W ten sposób mamy do czynienia z „grabieżą ziemi”, która może działać destruktywnie na lokalne społeczności wiejskie oraz szkodzić zasobom rolnym i leśnym ludności lokalnej. EKES uważa, że sytuacja ta nie jest bynajmniej przykładem zrównoważonego rozwoju pod względem gospodarczym, społecznym i środowiskowym.

3.2.2 Kwestia konfliktu związanego z użytkowaniem gruntów jest drażliwa zwłaszcza w wypadku krajów rozwijających się lub cechujących się ogromnymi, w niewielkim stopniu zurbanizowanymi obszarami (Brazylia lub stan Iowa w USA). Chociaż pojęcie konfliktu w użytkowaniu gruntów jest intuicyjne, można je wyraźniej zobrazować, jeżeli weźmiemy pod uwagę, że do produkcji 25 galonów bioetanolu potrzebna jest taka ilość kukurydzy, która wystarcza do wyżywienia jednej osoby przez cały rok (World Watch Institute).

3.2.3 Konflikt w użytkowaniu gruntów wiąże się z importem biopaliw przez Unię Europejską i z zaopatrzeniem w żywność krajów rozwijających się, zwłaszcza w Afryce i w Azji Południowo-Wschodniej, gdzie istnieją napięcia społeczne wynikające z własności gruntów w związku z brakiem rejestru gruntów i prawa zwyczajowego.

3.2.4 EKES zgadza się ze strategią UE na rzecz biopaliw, COM(2006) 34 final, zwłaszcza w odniesieniu do deklaracji, że zasadnicze znaczenie ma zapewnienie odpowiednich minimalnych norm środowiskowych, które należy zastosować do produkcji surowców na biopaliwa, wyrażając jednocześnie wątpliwości co do wykorzystania gruntów odłogowanych z produkcji żywności w związku z ich potencjalnie negatywnym wpływem na różnorodność biologiczną i glebę.

3.3 Woda

3.3.1 W coraz bardziej rozwiniętym świecie nasila się niekontrolowane zużycie zasobów wodnych. Przyczyna leży we wzroście liczby ludności na świecie i jej rozmieszczeniu, a także w zmianie nawyków żywieniowych i znaczenia biopaliw. Obecna strategia rozwoju biopaliw zaostriży z pewnością kryzys wodny, a dostęp do zasobów wodnych może stać się czynnikiem ograniczającym rozwój produkcji surowców, takich jak kukurydza i trzcina cukrowa.

3.3.2 EKES uważa, że w odniesieniu do upraw przeznaczanych na biopaliwa, konieczne jest ukierunkowanie się na uprawy nienawadniane, które mogą się rozwinąć również na obszarach wewnętrznych o niekorzystnych warunkach gospodarowania, gdyż do produkcji litra biodiesla potrzebnych jest 4 tys. litrów wody do nawadniania upraw, a także podczas chemicznego procesu przetwarzania.

3.4 Środowisko

3.4.1 Istnieją potencjalne zagrożenia związane z nieprawidłowym użytkowaniem gruntów na uprawy spożywcze lub na uprawy przeznaczone na produkcję biopaliw, zwłaszcza terenów rolniczych, takie jak:

- wzrost presji na cały sektor rolny w związku z intensyfikacją upraw (zagęszczanie gleby, nadmiar składników pokarmowych, nadmierne zużycie zasobów wodnych, erozja);
- przekształcenie użytków zielonych w grunty orne w celu prowadzenia upraw energetycznych, czemu towarzyszy utrata zmagazynowanych rezerw węgla;
- utrata różnorodności biologicznej związana z modelami intensywnej produkcji;
- ujednoczenie krajobrazu (Sprawozdanie EEA 7/2006).

3.4.2 EKES uważa natomiast, że racjonalne wykorzystanie gruntów, ściśle powiązane z dobrymi praktykami rolnymi stosowanymi w Unii Europejskiej, opartymi na uprawach służących produkcji różnego rodzaju bioenergii, może zwiększyć różnorodność biologiczną i zmniejszyć ujednoczenie krajobrazu. Zdaniem EKES-u jest to dla Europy droga, z której nie można zawrócić.

3.4.3 W tym względzie należy się ukierunkować na biopaliwa drugiej generacji, chociaż w takim wypadku rolnicy zostaliby sprowadzeni wyłącznie do roli dostawców surowców, bez żadnej gwarancji rekompensaty finansowej, gdyż biopaliwami można z łatwością zarządzać w sposób przemysłowy i intensywny. EKES uważa, że niezbędne jest zrównoważenie roli rolników w odniesieniu do produkcji i wprowadzania na rynek upraw energetycznych, by wesprzeć organizacje producentów w całym łańcuchu dostaw, dzięki czemu będą oni mogli odgrywać decydującą rolę w negocjowaniu wyważonych umów za ich zgodą.

3.5 Europejski wybór bioenergii

3.5.1 Wykorzystanie gruntowych upraw energetycznych na szeroką skalę wymaga zrównoważonego zarządzania obszarami leśnymi i rolnymi. Produkcja biomasy w celach energetycznych wywiera pozytywny wpływ na środowisko, wyłącznie jeżeli prowadzona jest w prawidłowy sposób. Na przykład opuszczanie obszarów wiejskich przyczyniło się do pojawienia się destabilizujących czynników naturalnych. Grunty, których nie podtrzymuje korzystna dla nich działalność człowieka, są w dużym stopniu narażone na osuwiska, pustynnienie i pożary.

3.5.2 EKES uważa, że wsparcie zintegrowanego rozwoju bioenergii na obszarze lokalnym wymaga opracowania modelu wytwarzania rozproszonego i krótkiego łańcucha energetycznego. Konieczne są niewielkie instalacje przetwarzające biomasę wyprodukowaną lokalnie, które przynoszą korzyści pod względem środowiska, a także faktycznej możliwości bezpośredniego włączenia rolników do łańcucha produkcji (samodzielnie lub w ramach stowarzyszeń).

3.5.3 EKES popiera wytyczne w sprawie dobrych praktyk, które należy zrealizować w odniesieniu do różnych upraw bioenergetycznych prezentowanych przez Europejską Agencję Ochrony Środowiska, takie jak:

- zagwarantowanie uprawy gruntów przez cały rok;
- uprawy na stokach;
- utworzenie wiatrochronów poprzez wprowadzenie upraw różnej wysokości;
- utworzenie i utrzymanie wiatrochronów wzdłuż granic gospodarskich oraz wprowadzenie praktyk zapobiegających utracie substancji organicznych z gruntów.

3.5.4 EKES uważa, że rozwój odpowiedniego rolnictwa energetycznego może sprzyjać stałej obecności człowieka na danym terenie, zapewniając nadzór i optymalne wykorzystanie zasobów, szczególnie leśnych.

3.5.5 Ponadto w sektorze rolnym produkcja bioenergii zarysowuje się w częściowym i kontrolowanym połączeniu z produkcją rolno-spożywczą, przyczyniając się do zróżnicowania kanałów rynkowych, zmniejszając trudności z przestawieniem się na coraz bardziej konkurencyjne rolnictwo i oferując harmonijne rozwiązania w zakresie przydziału produktów rolnych przez nowe państwa członkowskie.

3.6 Systemy kontroli jakości produkcji bioenergetycznej

3.6.1 Metody wykorzystywane do badania skutków bioenergii dla środowiska są bardzo zróżnicowane. Pośród nich EKES pragnie zwrócić uwagę na dwie:

— ślad ekologiczny produkcji biomasy;

— badania DPSIR (określona presja–stan–wpływ–reakcja).

3.6.2 W trakcie analizy wpływu środowiskowego ocena cyklu życia (LCA – „*Life Cycle Assessment*”) umożliwia określenie i oszacowanie liczbowe konkretnych oraz potencjalnych obciążeń energetycznych i środowiskowych, które występują na różnych etapach cyklu produkcji i zużycia bioenergii. Metoda ta umożliwia porównanie profilu środowiskowego różnych rodzajów bioenergii z profilem kopalnych źródeł energii, które pełnią podobne funkcje.

3.6.3 EKES uważa, że stanowisko krajów należących do GBEP (Globalne Partnerstwo na rzecz Bioenergii), między

innymi USA i Chin, jest zgodne z zasadami przedstawionymi powyżej. Podpisały one umowę międzynarodową w sprawie kontroli użycia biopaliw oraz ich wpływu na środowisko i równowagę żywnościową. Każde państwo będzie w stanie zmierzyć zgodność bioenergii z zasadami równowagi środowiskowej za pomocą 24 dobrowolnych kryteriów i wskaźników.

3.6.4 W tym względzie EKES uważa, że przy wykorzystaniu nadwyżki gruntów do produkcji surowców przeznaczonych na bioenergię należy wskazać nie tylko ograniczenia środowiskowe, gospodarcze i społeczne, lecz za pomocą czynnika ILUC (Indirect Land Use Change) sprawdzić również, czy grunty przeznaczone na uprawy energetyczne mogą spowodować wzrost emisji CO₂.

3.6.5 EKES zgadza się z Komisją co do decyzji w sprawie monitorowania zagrożeń w sektorze transportu wynikających z biopaliw (Dyrektywa nr 28/2009), ograniczenia udziału biopaliw i biopłynów wytwarzanych z upraw roślin spożywczych na podstawie stopnia zaawansowania różnych technologii oraz zachęcenia do wytwarzania bioenergii z produktów, które nie wymagają większej ilości gruntów, takie jak na przykład spalanie odpadów komunalnych.

3.6.6 EKES uważa, że wykorzystanie biopaliw pierwszej generacji nie powinno powstrzymać Unii Europejskiej przed inwestowaniem w poszukiwanie nowych, czystych źródeł energii ⁽⁵⁾.

Bruksela, 18 września 2013 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ Dz.U. C 271 z 19.9.2013, s. 111–115.